



**Kontrollutvalgssekretariatet i Vest-Finnmark IKS/  
Oarje-Finnmárkku Dárkkistanlávdegotti čállingoddi SGO**



## **Rapport – Selskapskontroll ved Vest-Finnmark Avfallsselskap VEFAS IKS**



**For  
kontrollutvalget i  
Alta Kommune, Kautokeino Kommune, Hasvik Kommune og  
Loppa Kommune.**

Journalnr.:2015/8

Arkivkode:3/4 021

Registrert: 01.07.15

## Innholdsfortegnelse

1 Sammendrag.....	3
1.1 Bakgrunn for prosjektet.....	3
1.2 Metode.....	3
1.3 Funn.....	4
1.4 Konklusjon .....	5
1.5 Anbefalinger.....	6
2 Innledning.....	6
2.1 Bakgrunn, formål og problemstillinger .....	6
3 Kort om metode.....	7
4 Faktabeskrivelse .....	9
4.1 Innledning.....	9
4.2 Nærmere om selskapet .....	10
a)Eierskapsforhold .....	10
b)Avtalemessige forhold .....	12
c)Forpliktelser vis a vis offentlige instanser .....	13
d)Juridiske forhold .....	13
e)Organisasjon.....	13
f)Miljø .....	14
g)Fremtidsutsikter .....	14
h)Selskapets økonomiske utvikling.....	14
i)Tilbakemelding fra revisor.....	15
5 Vurderinger .....	15
5.1 Selskapsforhold / eierskap.....	15
5.2 Avtalemessige forpliktelser.....	16
5.3 Forpliktelser vis a vis offentlige instanser.....	16
5.4 Juridiske forhold.....	16
5.5 Organisatoriske forhold.....	16
5.6 Fremtidsutsikter.....	16
5.7 Økonomisk utvikling.....	17
6 Konklusjon .....	17
7 Anbefalinger.....	17
Vedlegg .....	18

# 1 Sammendrag

## 1.1 Bakgrunn for prosjektet

Bakgrunnen for prosjektet er de respektive eierkommuners «*Plan for selskapskontroll 2013 – 2016*», vedtatt av kommunestyrene i de fire eier kommunene; Alta, Kautokeino, Hasvik og Loppa.

I denne kontrollen er hovedformålet å vurdere disse eiernes oppfølging av eierskapet i Vest-Finnmark avfallsselskap, VEFAS IKS, etter de rammer kommuneloven og kontrollutvalgsforskriften foreskriver.

Mandat for gjennomføring av prosjektet er vedtatt av kontrollutvalgene i de fire eierkommunene. Fra kontrollutvalgenes bestilling framgår det at følgende problemstillinger skal besvares:

- *Fører kommunen kontroll med sine eierinteresser?*
  - *Har kommunen etablert rutiner for oppfølging og evaluering av sine eierinteresser?*
  - *Er rutinene gode nok og blir de fulgt?*
- *Utøves kommunens eierinteresser i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse?*

## 1.2 Metode

Denne selskapskontrollen er gjort i overensstemmelse med kommunelovens regler om gjennomføring av selskapskontroll i §§ 77 og 80, samt forskrift om kontrollutvalg §§ 13 og 14.

Selskapskontrollen bygger på informasjon fra eiere, styreleder og administrasjonen samt åpne kilder, herunder Foretaksregisteret, [www.styrevernregistret.no](http://www.styrevernregistret.no), [www.proff.no](http://www.proff.no), mv. Bruken av kilder utover informasjon fra eierne er gjort for å få et bilde av om eierstyringen også er omsatt i praksis.

Det presiseres at selskapskontrollen er en vurdering av om virksomheten styres etter eiernes formål og i utgangspunktet ikke en kontroll av innholdet i selskapets drift.

### 1.3 Funn

Nedenfor gjengis de viktigste funn i selskapskontrollen:

I Selskapsavtalen fremkommer det ikke hvor mange stemmetall det enkelte representantskapsmedlem har, kun antall deltakere og eierandeler. I Eierskapsmeldingen til Alta kommune pkt. 2.3 Representantskap sies det: «Det stemmetall det enkelte representantskapsmedlem har **skal** fremgå av selskapsavtalen.

Eieravtalen VEFAS IKS pkt. 4.1.1 Representantskap: « Representantskapet er beslutningsdyktig når mer enn halvparten av medlemmene er tilstede». IKS loven § 9 sier som følger «Representantskapet er beslutningsdyktig når minst halvparten av medlemmene er tilstede og disse representerer minst to tredeler av stemmene». Dette burde også ordrett fremkommet i eieravtalen til VEFAS IKS.

Eieravtalen VEFAS IKS pkt. 4.1.2 Styre: « Styret har ansvar for en tilfredsstillende organisering av selskapets virksomhet og skal påse at virksomheten drives i samsvar med selskapets formål, selskapsavtalen, selskapets årsbudsjett og retningslinjer fastsatt av representantskapet. Styret skal også sørge for at bokføring og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll.» Selskapet har ikke utarbeidet Økonomireglement for virksomheten. Det er ikke et lovkrav men det er vedtatt i eieravtalen til VEFAS IKS pkt. 5: Økonomiske forhold, at selskapet skal følge et vedtatt økonomireglement.

Eieravtalen VEFAS IKS pkt. 4.2.1 Eiermøter: «selskapet som inviterer til eiermøtene» Kontrollør kan ikke finne dokumentasjon på at det er gjennomført eiermøter i planperioden for selskapskontrollen. Det er kun gjennomført representantskapsmøter, men det er i sak 12/14, den 6. november 2014 vedtatt gjennomføring av Eiersamling i løpet av 1. kvartal 2015<sup>1</sup>. Kontrollør kan ikke se av møteutskrifter at dette er gjennomført.

#### Felles for kommunene:

- Det mangler faste rutiner for kommunikasjon mellom kommunestyret og kommunens eierrepresentanter, herunder eventuelle drøftinger i kommunestyret på saker som skal behandles i representantskapet og rapportering til kommunestyret fra kommunens representanter etter slike møter.
- Det gis ingen spesielle fullmakter fra kommunestyret til kommunens eierrepresentanter ved deres representasjon i møtene. Representantene har dermed en løpende generell fullmakt for å representere kommunestyrets eierinteresser i selskapet på eget skjønn.

---

<sup>1</sup> Uttalelse fra selskap: Eiermøte gjennomført i mars 2015.

- Det er ikke obligatoriske kurs og/eller eierskapsseminarer for folkevalgte i de ulike aspekter knyttet til eierstyring av utskilt virksomhet.
- Eierskapsmelding er kun utarbeidet i en av de fire eierkommunene.
- tre av eierkommunene har lavt oppmøte/ikke møtt på representantskapsmøter i planperioden.

#### **Selskapet:**

- Det er ikke avdekket forhold ved selskapet som tilsier at det foreligger uregelmessigheter i forhold til formelle krav etter selskapslov.
- Selskapet har ikke tegnet styreansvarsforsikring, men skal behandles som sak i neste styremøte. Dette er for øvrig ikke et lovkrav, men kan være å anbefale med tanke på at styremedlemmene er personlig ansvarlig for sin rolleutøvelse.
- Strategiplanen er vedtatt av styret i VEFAS IKS 20. mars 2014 (Sak 33/14). I følge styresak 4/13 er det vedtatt at strategiplanen skal oversendes eierkommunene på høring. Kontrollør kan ikke finne dokumentasjon på at planen er vedtatt av representantskapet eller har vært på høring i eierkommunene.
- Brudd på lov om offentlig anskaffelse i forbindelse med prosjekteringen av nytt komposteringsbygg.

#### **1.4 Konklusjon**

På bakgrunn av de gitte problemstillinger og vurdering av de konkrete funn slik de fremkommer i rapporten er KUSEK IKS kommet frem til følgende konklusjoner:

##### **1. Fører kommunen kontroll med sine eierinteresser? Herunder:**

- ***Har kommunen etablert rutiner for oppfølging og evaluering av sine eierinteresser?***
- ***Er rutinene gode nok, og blir de fulgt?***

- Det er ikke utarbeidet en overordnet strategi for utøvelse av sitt eierskap i selskap som anbefalt av KS Eierforum for Kautokeino kommune, Hasvik kommune og Loppa kommune.
- Forankring av de overordnede rammene bør mer aktivt synliggjøres overfor-/i representantskap.

- Kommunene har ikke utarbeidet-/fulgt rutiner for oppfølging og evaluering av sine eierinteresser, kommunikasjon med- og fullmakter til kommunens representanter i forhold til saker som skal behandles i eierorganet og rapportering til kommunestyret om fattede vedtak i dette.
- Kommunestyrene oppfyller likevel sine forpliktelser i forhold til å være representert i selskapets representantskap i tråd med selskapsavtalen, og fremmer også i tråd med denne forslag på medlemmer til styret.

## **2. Utøves kommunens eierinteresser i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse?**

- Det er ingen indikasjoner på at eiernes formål ikke etterleves av virksomheten.
- Det er det ingen åpenbare indikasjoner på at eierinteressene ikke utøves i samsvar med aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse.

### **1.5 Anbefalinger**

Med utgangspunkt i de funn som er gjort i denne selskapskontrollen anbefaler KUSEK IKS at eierne bør ta stilling til om de vil etterleve eller eventuelt begrunne hvorfor de ikke følger følgende:

- KS Eierforums anbefalinger for eierstyring, herunder:
  - Eierskapsmelding (kommunens overordnede eierskapspolitikk) mangler for flere av kommunene.
  - Eierstrategier for kommunens oppfølging av selskapet.
  - Samhandling mellom kommunestyret og kommunens eierrepresentanter.
  - Gjennomføre, som en del av folkevalgtopplæringen obligatoriske kurs og/eller eierskapsseminarer for samtlige folkevalgte i de ulike aspekter knyttet til eierstyring av utskilt virksomhet.
  - Øvrige forhold som fremkommer i anbefalingene fra KS Eierforum.

## **2 Innledning**

### **2.1 Bakgrunn, formål og problemstillinger**

Bakgrunnen for selskapskontrollen er de respektive eierkommuners plan for selskapskontroll 2013-2016 vedtatt av kommunestyrene i de fire eierkommunene: Alta, Kautokeino, Hasvik og Loppa.

I denne selskapskontrollen er hovedformålet å vurdere disse eiernes oppfølging av eierskapet i VEFAS IKS, etter de rammer kommuneloven og kontrollutvalgsforskriften foreskriver. Kontrollen tar sikte på å besvare følgende hovedproblemstillinger:

- Fører kommunen kontroll med sine eierinteresser?
  - Har kommunen etablert rutiner for oppfølging og evaluering av sine eierinteresser?
  - Er rutinene gode nok, og blir de fulgt?
- Utøves kommunens eierinteresser i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse?

Mandatet for gjennomføring av prosjektet er vedtatt av kontrollutvalgene i de fire eierkommunene. Kontrollen er samordnet eierkommunene imellom, og gjennomført av KUSEK IKS, og det settes opp en felles rapport til kommunene.

Når det gjelder behandling av datterselskaper og tilknyttende selskap vil dette begrense seg til en kort redegjørelse for de respektive selskap, samt en vurdering hva som er gjort med hensyn til eieroppfølging av dette.

### 3 Kort om metode

Denne selskapskontrollen er gjort i overensstemmelse med kommunelovens regler om gjennomføring av selskapskontroll i §§ 77 og 80, samt forskrift om kontrollutvalg §§ 13 og 14.

Selskapskontrollen har i utgangspunktet en bred tilnærming og søker å fange opp flest mulige problemstillinger relatert til eierskapsoppfølgingen. Utover dette vil kontrollen ikke gå i dybden, men heller identifisere problemstillinger som senere kan bli gjenstand for ytterligere undersøkelser.

Det presiseres at selskapskontrollen er en vurdering av om virksomheten styres etter eiernes formål. Dette innebærer at kontrollen begrenser seg til en vurdering av om eierne har etablert tilfredsstillende rammer for styring og at virksomheten faktisk opererer i tråd med formålet. En materiell vurdering av selskapets organisering, drift og funksjon faller således utenfor denne kontrollen.

Rapporten bygger på informasjon fra eiere, styreleder og administrasjonen samt åpne kilder, herunder Foretaksregisteret, [www.styrevervregistret.no](http://www.styrevervregistret.no), [www.proff.no](http://www.proff.no), mv. Bruken av kilder utover informasjon fra eierne er gjort for å få et bilde av om eierstyringen også er omsatt i praksis.

Den samlede dokumentasjon om selskapet mottatt fra eiere, styreleder og administrerende direktør fremgår av dokumentliste i vedlegg 1.

Som det fremgår av rapporten vil det enkelte steder presenteres informasjon om selskapet, styret og administrasjon med detaljeringsnivå som går utover informasjon om den rene eierstyringen. Når dette allikevel presenteres er det som bidrag til helhetsbilde som igjen er av sentral verdi for vurdering av eierstyringen i selskapet og om denne fungerer i praksis.

Informasjonsinnhenting og vurderingen i denne kontrollen er i hovedsak gjort med utgangspunkt i følgende kilder:

- Lov og forskrift etter IKS loven (Særlovgiving som forurensningsloven er ikke vurdert av kontrollør i forhold til eieravtalen til VEFAS IKS pkt. 3 styringsdokumenter)
- Selskapsavtale (selskapets vedtekter)
- Eiermeldinger, der dette foreligger
- KS Eierforums anbefalinger for eierstyring (revidert høsten 2014)

Hovedfokus i rapporten vil være på negative funn. Det vil si at det som i utgangspunktet er i orden, ikke vil være gjenstand for nærmere omtale eller vurdering.

Vår samlede vurdering er at metodebruk og kildetilfang i denne selskapskontrollen har gitt et tilstrekkelig grunnlag til å gjennomføre kontrollen i tråd med de problemstillinger kontrollutvalgene har vedtatt.

Rapporten er før ferdigstilling blitt sendt for uttalelse til selskapets v/administrerende direktør og styreleder for eventuelle klargjøringer i forhold til faktagrunnlaget slik det framkommer i rapporten for det første, og for det andre for eventuelle kommentarer til rapporten samlet. Eventuelle fakta feil og misforståelser er deretter av oss blitt innarbeidet i relevante deler av rapporten, og generelle kommentarer legges uavkortet inn i eget kapittel i rapporten.

Ferdig rapport er deretter sendt eierne v/eierrepresentantene for uttalelse. En egen arbeidsgruppe nedsatt av selskapets representantskap har levert en felles uttalelse på vegne av eierkommunene og deres merknader/kommentarer legges uavkortet inn i eget kapittel i rapporten.

Uttalelsen presiserer blant annet at det har vært avholdt eiermøte mars 2015 og nytt eiermøte er vedtatt avholdt april/mai 2016.

Uttalelsen har et divigerende syn på det som nevnes i rapporten *kap. 1.3 Felles for kommunene*, første kulepunkt. Kontrollør vil bemerke at dette kulepunktet ikke dreier seg om den formelle kommunikasjon mellom selskapet som sådant og den enkelte eierkommune, men om rutiner for kommunikasjon mellom kommunestyre og eierrepresentanter internt i de respektive kommunene.

Rådmannen i den respektive eierkommune vil få den ferdige rapporten til uttalelse i tråd med kommunelovens bestemmelser. Uttalelse fra rådmannen i Alta kommune, Rådmannen i Hasvik kommune og rådmannen i Loppa kommune legges ved rapporten før denne



rapporteres til respektivt kommunestyre. Kautokeino kommune har ikke gitt tilbakemelding innen fristen 26. august 2016.

## 4 Faktabeskrivelse

### 4.1 Innledning

VEFAS IKS er et interkommunalt selskap, eid av kommunene Alta, Kautokeino, Hasvik og Loppa og ble formeldt stiftet som IKS 29.03.1996. Kontorkommune er Alta, med forretningsadresse Amtmannsveien 101, 9515 Alta.

Selskapsavtale med vedtekter er godkjent av kommunestyrene og selskapsavtalen har vært revidert i juni 2013. Revidert selskapsavtale ble behandlet av kommunestyret i Alta kommune 17.09.2012 (KS 112/12), Kautokeino Kommune 09.12.12 (KS sak 71/12), Loppa Kommune 5.11.2010 (KS 12/10) og Hasvik kommune 23.02.2010 (KS sak 7/10).

I eierskapsmeldingen til VEFAS IKS er eierandelene fordelt som følger: Alta kommune eier 73,53 %. Kautokeino kommune eier 13,73%, Loppa kommune eier 6,86 % og Hasvik Kommune eier 5,88%.

De samarbeidende kommunene har et ubegrenset ansvar<sup>2</sup> for så stor del av det interkommunale selskapet sine forpliktelser som den enkelte deleier har eierandel i selskapet.

Selskapet er registrert i Brønnøysundregisteret, Foretaksregisteret, Merverdiavgiftsregisteret og NAV Aa-registeret.

Selskapets valgte revisor er Enter Revisjon Finnmark AS.

Daglig leder for selskapet er Jørgen H. Masvik. Selskapet har 20 ansatte i 100 % stillinger fordelt på 2 kvinner og 18 menn inkludert daglig leder.

Selskapets formål er fastsatt i selskapsavtalen § 2 og lyder som følger:

*«VEFAS IKS skal drive avfallshåndtering i selskapets medlemskommuner (Alta, Kautokeino, Hasvik og Loppa), og arbeide for avfallsminimering, ombruk, gjenvinning og forsvarlig sluttbehandling av avfallet.*

*VEFAS IKS skal være en pådriver for- og utvikle fremtidsrettede og miljømessige gode løsninger for avfallshåndtering. Skriftlig informasjon til abonnentene i Kautokeino kommune skal være tilgjengelig både på norsk og samisk.*

---

<sup>2</sup> Kommunal og moderniseringsdepartementet har sendt på høring forslag om **endringer i IKS-loven**. Det er blant annet forslag om innføring av begrenset deltakeransvar.

*VEFAS IKS har ikke erverv til formål og husholdningsavfall innhentes til selvkost.*

*VEFAS IKS kan eie virksomheter som faller naturlig inn i utviklingen av selskapet og som bidrar til at eierkommunenes og selskapets målsetninger oppnås på en gunstig økonomisk måte. All forretningsmessig virksomhet av vesentlig betydning skal skilles ut og føres i egne selskaper.*

*I den utstrekning selskapet har kapasitet, kan det påta seg avfallshåndtering for andre etter særskilt avtale».*

Selskapet er finansiert gjennom eierkommunenes kjøp av avfallstjenester, og utgjør om lag ½ av selskapets driftsinntekter. ¼ av driftsinntektene kommer fra videresalg til selskapets datterselskap Vefas retur AS.

VEFAS IKS er 100 % medeier i Vefas Retur AS. Vefas Retur AS er datterselskap av VEFAS IKS, jfr Eieravtalen pkt. 2. Vefas Retur AS driver med avfallshåndtering fra næringsvirksomheter. Herunder arbeid for avfallsminimering, ombruk, gjenvinning og forsvarlig sluttbehandling av avfall.

Eieroppfølging av Vefas Retur AS foregår gjennom VEFAS IKS sin deltakelse på generalforsamlingen. Generalforsamling i selskapet er styret i moderselskapet VEFAS IKS, jfr Eierskapsavtalen pkt 4.1.2 Styret.

VEFAS IKS er medeier i Finnmark Biobehandling AS med 55 % av aksjene. Finnmark Biobehandling AS er et komposteringsanlegg for organisk avfall på Stengelsmoen i Alta. Eierinteresser ivaretas ved at Administrerende direktør i VEFAS IKS er styremedlem i Finnmark Biobehandling AS.

## **4.2 Nærmere om selskapet**

### **a)Eierskapsforhold**

#### **Bakgrunn for selskapsdannelse og selskapsform**

Virksomheten ble organisert som et IKS i 1996 og selskapet operer innenfor selvkostområdet. Ønske om kommunal styring og kontroll kan derfor sies å ha vært en sentral faktor i valg av tilknytningsform. For å sikre eiernes kontroll, forutsigbarhet for selskapet økonomi og styring. Underselskap er organisert som AS for å kunne konkurrere på næring og industri avfall.

#### **Selskapets representantskap**

Selskapets representantskap er selskapets øverste eierorgan og består av 9 representanter og 9 vararepresentanter. Kommunene har valgt personlig vara for representantskapet. Av

disse velger kommunestyret i eierkommunene selv representanter med vararepresentant. Alta kommune har 5 representanter og 5 personlige varaer, Kautokeino har 2 representanter og 2 personlige varaer. Loppa Kommune og Hasvik kommune har 1 representant og 1 personlig vara hver.

Representantskapets sammensetning i kommunevalgperioden 2011-2015 er som følger:

<u>Medlemmer</u>		<u>Personlig varamedlemmer nr. 1:</u>
Leder:	Laila Davidsen, Alta	Arild Røkenes
Medlem:	Ivar Pettersen, Alta	Bjørnar S. Simonsen
Medlem:	Claus Jørstad, Alta	Odd Eilert Persen
Medlem:	Hilde Sjøraa, Alta	Monica Nielsen
Medlem:	Ole Steinar Østlyngen, Alta	Anita H. Pedersen
Medlem:	Klemet Erland Hætta, Kautokeino	Hans Isak Olsen
Medlem:	Berit Marie P. E. Eira, Kautokeino	Anton Dahl
Medlem:	Jan Erik Jensen, Loppa	Thorbjørn Johnsen
Medlem:	Eva D. Husby, Hasvik	Roy Mienna

### **Selskapets styre**

Selskapets styre består av 7 medlemmer og 4 numeriske varamedlemmer. Styret velges av representantskapet i henhold til selskapsavtalen § 5. Styret velges for 2 år i henhold til IKS-loven § 10, 5.ledd. Representantskapet kan når som helst i perioden foreta nyvalg av styremedlemmer.

#### **Styrets sammensetning er som følger:**

##### Medlemmer

Styreleder:	Jens Petter Mathisen, Alta	(2014-2016)
Nestleder:	Jan Ole Buljo, Kautokeino	(2014-2016)
Medlem:	Anne Mari Turi, Kautokeino	(2015-2017)
Medlem:	Jarl Vian, Alta	(2015-2017)
Medlem:	Monika Olsen, Alta	(2014-2016)
Medlem:	Ann Tove Wilhelmsen, Loppa	(2015-2017)
Medlem:	Halvard Holst Olsen, Hasvik	(2014-2016)
Ansatte representant:	Siw L. Thomassen	

##### Varamedlemmer:

1. Åshild K. Rundhaug, Alta (2015-2017)
2. Ann-Catharina A. Lang, Kautokeino (2015-2017)
3. Knut Gustavsen, Loppa (2015-2017)
4. Marius Husby, Hasvik (2015-2017)

I henhold til IKS-loven er det krav om 40 % kjønnsrepresentasjon i styrene, og med styrets kjønnsmessige sammensetning anses kravet som fullt ut overholdt.

## Rolleinformasjon

Ifølge opplysninger på [www.proff.no](http://www.proff.no) har ingen av styrets medlemmer eller varamedlemmer direkte personlige interesser i selskapet ut fra det som kontrollør kan se. Dersom styrets medlemmer har sentrale roller i kommuneadministrasjon vil de i midlertid måtte ha habilitetsspørsmålet oppe til vurdering i saker som berører de respektive kommunene.

## *Eierstrategier*

Kautokeino, Hasvik og Loppa kommune har ikke definert eierstrategier for selskapet foruten de formål som er formulert i selskapsavtalen til VEFAS IKS. Alta Kommune har definert eierstrategier i Eierskapsmelding. Utover å være representert i representantskapet har kommunestyrene til dels lite aktiv eieroppfølging av selskapet.

Ifølge opplysninger fra kommunes eierrepresentanter gis det ingen spesielle fullmakter fra kommunestyret ved deres representasjon i representantskapsmøtene. Representantene har dermed en løpende generell fullmakt for å representere kommunestyrets eierinteresser i selskapet på eget skjønn.

En tilfeldig gjennomgang av møteinnkallinger og møteutskrifter i kommunestyrene og formannskap viser at det generelt ikke refereres-/orienters fra representantskapsmøtene til formannskapet eller kommunestyrene.

Styret skal evaluere sitt arbeid og på denne måten bidra til at styret utvikler seg som et team og kollegium i følge eieravtalen til VEFAS IKS pkt. 4.1.2 Styre. Dette ivaretas i følge opplysninger fra styreleder gjennom en evaluering av styret og er i tråd med styrets strategiplan 2014-2020.

## ***b)Avtalemessige forhold***

### *Låne opptak*

I henhold til Selskapsavtalen § 6 kan selskapets samlede lånegjeld ikke overstige 70 millioner kroner. VEFAS IKS har en samlet lånegjeld på kr. 54.844.960,- .

### *Anskaffelser*

#### **Generelt**

Kjøp av varer og tjenester og andre anskaffelser i interkommunale selskap er underlagt bestemmelsene i Lov om offentlige anskaffelser, med eventuelle unntaksbestemmelser gitt i samme lov. VEFAS IKS har ingen interne regler på anskaffelser og anbud.

#### **Særskilte anskaffelser/avtaler**

I følge opplysninger fra administrerende direktør har ikke selskapet fulgt loven om offentlige anskaffelser ved prosjekteringen av nytt komposteringsbygg for organisk materiale.

VEFAS IKS har blitt meldt inn til Klagenemnda for offentlige anskaffelser (KOFA) av entreprenør T. Johansen AS. Bakgrunnen for klagen var at entreprenør H.Nilsen AS ble valgt framfor T. Johansen AS. Sistnevnte har stevnet VEFAS IKS for tingretten. Saken er ikke avklart per august 2015.

Kontrollør presiserer at det ligger utenfor vårt mandat og myndighet å foreta en vurdering av om anskaffelsene er i henhold til Lov og forskrift om offentlige anskaffelser og hvilke betydning en endret juridisk status vil ha for avtaleparter. Slike vurderinger vil være revisjonsfaglige og må eventuelt utføres av forvaltningsrevisjon.

For byggingen av komposteringsanlegg, ble det i 2006 foretatt en anbudskonkurranse. Anbudet ble lagt ut på doffin.no 04.07.2006.

### ***Forsikringsforhold***

Ifølge administrerende direktør og styreleder er virksomheten tilstrekkelig forsikret i forhold til risikoen ved driften. Driftsselskapet har personalforsikringer. Det er ikke tegnet styreansvarsforsikring for selskapet, men det skal opp til behandling på neste styremøte.

### ***c)Forpliktelser vis a vis offentlige instanser***

Selskapet har ifølge administrerende direktør ingen uoppgjorte pengekrav mot offentlige instanser.

Det sist fastsatte årsregnskap for selskapet på kontrolltidspunktet er årsregnskapet for 2013 og 2014.

### ***d)Juridiske forhold***

Selskapet har ifølge administrerende direktør en pågående tvist for domstolen som følge av brudd på lov om offentlig anskaffelse i anbudsprosessen om prosjektering av komposteringsbygg, hvor entreprenør T. Johansen har stevnet VEFAS IKS for tingretten. Saken pågår fremdeles.

### ***e)Organisasjon***

Utover budsjett og det som fremgår av selskapets vedtekter er det i følge administrerende direktør ikke vedtatt et eget delegasjonsreglement eller økonomireglement. Det er utarbeidet instruks fra styret til administrerende direktør og instruksjonen skal evalueres av styret i slutten av 2015.

VEFAS IKS har ifølge Administrerende direktør ingen uavklarte ansettelsesforhold, og det er ingen bonusordninger i selskapet. Sykefravær er gått ned med 3% men er noe høyt ennå på

6,67%. Selskapet jobber aktivt med helse, miljø og sikkerhet. Det er utarbeidet etiske retningslinjer for VEFAS IKS som bygger på at det er en positiv sammenheng mellom god etikk og selskapets resultater. Det gjennomføres medarbeidersamtaler, men når det gjelder rutiner for varsling har ikke kontrollør fått tilbakemelding på om dette er utarbeidet. Det har tidligere vært rapportert avvik fra arbeidstilsynet men disse avvikene skal nå være lukket.

### **f)Miljø**

Selskapet driver ikke med forurensende virksomhet utover det som antas å være standard for bransjen. I følge årsmelding 2014 er netto klima bidrag igjennom kildesortering og gjenvinning positivt.

### **g)Fremtidsutsikter**

VEFAS IKS legger til grunn fortsatt drift av selskapet og det er ikke identifisert forhold som tilsier at driftsforutsetningene blir svekket eller at det er økonomiske forhold som tilsier en forverring av selskapets drift.

### **h)Selskapets økonomiske utvikling**

Nøkkeltallene indikerer at selskapet har en positiv økonomisk utvikling fra 2013 til 2014 i forhold til driftsresultat.

<b>Nøkkeltall:</b>	<b>2013</b>	<b>2014</b>
<b>Resultatregnskap:</b>		
Driftsinntekter	41 563 514	44 875 672
Driftsresultat	(297 732)	1 377 204
<b>ÅRSRESULTAT</b>	<b>(1 080 463)</b>	<b>1 327 917</b>
Resultatgrad %		
<b>Balanseregnskap:</b>		
Sum eiendeler	81 973 260	73 861 874
Egenkapital	6 966 933	8 294 850
Sum gjeld	69 951 127	59 516 302
Likviditetsgrad	3,29%	3,13%
Egenkapitalprosent	5,95%	6,99%

<b>Nøkkeltall:</b>	<b>2013</b>	<b>2014</b>
Gjeldsgrad	6,25%	6,09%
Totalrentabilitet %	0,003%	1,377%

Tabellen viser utviklingen i perioden 2013-2014 for enkelte aktuelle nøkkeltall.

#### Definisjoner:

Resultatgrad:	Driftsresultat/driftsinntekter. Sier noe om lønnsomhet
Likviditetsgrad:	Omløpsmidler/kortsiktig gjeld. Dersom all kortsiktig gjeld forfalt nu, kan gjelden innfris x antall gang. Betalingsevne.
Egenkapitalandel:	Sum egenkapital/totalkapital= soliditet. Hvor solid EK delen er, og om de har forutsetninger for fortsatt drift.
Gjeldsgrad:	Sum gjeld(forpliktelser)/sum eiendeler
Totalrentabilitet %:	Driftsresultat+renteutgifter/gjennomsnittlig totalkapital (IB+UB/2)

### ***j)Tilbakemelding fra revisor***

Selskapets revisor (Enter Revisjon Finnmark AS) har for regnskapsåret 2013 avlagt en revisors beretning med merknader på andre forhold og det foreligger et nummerert revisorbrev for 2013 på samme forhold. «Selskapet sier i sine vedtekter at regnskapet skal utarbeides etter kommunale regnskapsprinsipper, noe som ikke har fulgt i regnskapsavleggelsen. I stedet har man utarbeidet regnskap etter regnskapsloven. Selskapet har ikke utarbeidet årsbudsjett som tilfredsstillende kravene i forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for interkommunale selskaper»

Revisorberetningen for 2014 har ingen merknader.

## **5 Vurderinger**

Nedenstående vurderinger følger den samme inndelingen som under punktet om "Faktabeskrivelse", og bygger på den informasjon som er presentert der. Vurderingene har som hovedformål å behandle eierstyringen i forhold de kriterier som er nevnt under punktet "Kort om metode".

### ***5.1 Selskapsforhold / eierskap***

Det er ikke avdekket forhold som tilsier at det foreligger uregelmessigheter/svakheter under dette punktet i forhold til formelle krav etter selskapslov.

Kommunestyret oppfylder sine forpliktelser i forhold til å være representert i selskapets representantskap i tråd med selskapsavtalen, og fremmer også i tråd med denne forslag på medlemmer til styret. Det er ingen indikasjoner på at eiernes formål ikke etterleves av virksomheten.

Utover å være representert i representantskapet har kommunestyrene i flere av kommunene imidlertid ikke vedtatt en overordnet strategi for utøvelse av sitt eierskap i selskap som anbefalt av KS Eierforum.

Det er så langt ikke noen formaliserte krav eller direktiver som pålegger kommunene å ha en overordnet eierstrategi, men KS Eierforums anbefalinger anses likevel å være en sterk anmodning til kommunene om etterlevelse. Samtidig er disse anbefalingene det nærmeste vi kommer en standard for utøvelse av godt kommunalt eierskap.

Kommunene gir ingen spesielle fullmakter fra kommunestyret og representantene har dermed en løpende generell fullmakt for å representere kommunestyrets eierinteresser i selskapet på eget skjønn. Rapportering til kommunestyret fra representantskapets møter refereres-/orienteres generelt ikke i formannskapet eller kommunestyret ut fra en gjennomgang av et utvalg av møteinnkallinger og møteutskrifter på kommunene sine hjemmesider.

## ***5.2 Avtalemessige forpliktelser***

Det er ikke avdekket forhold som tilsier at selskapet ikke overholder sine avtalemessige forpliktelser, men loven om offentlige anskaffelser ble ikke fulgt i forbindelse med prosjektering av komposteringsbygg.

## ***5.3 Forpliktelser vis a vis offentlige instanser***

Selskapet driver, i følge daglig leder og styreleder i overensstemmelse med offentligrettslige regler og har ikke uoppgjorte krav til offentlige instanser.

## ***5.4 Juridiske forhold***

På tidspunktet for gjennomføringen av eierskapskontrollen hadde selskapet en pågående tvist med entreprenør T. Johansen AS. Saken er oppe for tingretten.

## ***5.5 Organisatoriske forhold***

Det er ingen uavklarte ansettelsesforhold og det er ikke inngått bonusavtaler med ansatte. Det foreligger HMS-reglement og etiske regelverk. Det er utarbeidet styreinstruks for selskapet. For ordens skyld nevnes at sist nevnte ikke er et lovmessig krav for selskap av denne størrelse i forhold til antall ansatte.

## ***5.6 Fremtidsutsikter***

Styrets årsmelding for 2013 og 2014 baserer på fortsatt drift, og ifølge denne og selskapets årsregnskap er det ingen umiddelbare indikasjoner på forhold som skulle true selskapets



framtidutsikter. Selskapet er finansiert av eierkommunenenes kjøp av avfallstjenester, og en mindre andel fra næringslivskunder. Avfall fra private hushold hentes inn til selvkost.

### **5.7 Økonomisk utvikling**

Nøkkeltallene fra selskapets årsregnskap for 2013 og 2014 viser at selskapet har en positiv økonomisk utvikling fra 2013 til 2014.

## **6 Konklusjon**

På bakgrunn av de gitte problemstillinger og vurdering av de konkrete funn slik de fremkommer i rapporten er vi kommet frem til følgende konklusjoner:

### **1. Fører kommunen kontroll med sine eierinteresser? Herunder:**

*- Har kommunen etablert rutiner for oppfølging og evaluering av sine eierinteresser?*

*- Er rutinene gode nok, og blir de fulgt?*

- Flere av kommunene har ikke utarbeidet Eierskapsmelding eller en overordnet strategi for utøvelse av sitt eierskap i selskap som anbefalt av KS Eierforum.
- Forankring av de overordnede rammene synliggjøres i liten grad aktivt overfor-/i representantskap.
- Kommunene har ikke utarbeidet-/fulgt rutiner for oppfølging og evaluering av sine eierinteresser, kommunikasjon med- og fullmakter til kommunens representanter i forhold til saker som skal behandles i eierorganet og rapportering til kommunestyret om fattede vedtak i dette.
- Kommunestyrene oppfylder likevel sine forpliktelser i forhold til å være representert i selskapets representantskap i tråd med selskapsavtalen, og fremmer også i tråd med denne forslag på medlemmer til styret.

### **2. Utøves kommunens eierinteresser i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse?**

- Det er ingen indikasjoner på at eiernes formål ikke etterleves av virksomheten.
- Det er ingen åpenbare indikasjoner på at eierinteressene ikke utøves i samsvar med aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse.

## **7 Anbefalinger**

Med utgangspunkt i de funn som er gjort i denne selskapskontrollen anbefaler KUSEK IKS at eierne tar stilling til om de vil etterleve eller eventuelt begrunne hvorfor de ikke følger

følgende:

- KS Eierforums anbefalinger for eierstyring, herunder:
  - Eierskapsmelding (kommunens overordnede eierskapspolitikk) mangler for flere av kommune.
  - Eierstrategier for kommunens oppfølging av selskapet.
  - Samhandling mellom kommunestyret og kommunens eierrepresentanter.
  - Gjennomføre, som en del av folkevalgtopplæringen obligatoriske kurs og/eller eierskapsseminarer for samtlige folkevalgte i de ulike aspekter knyttet til eierstyring av utskilt virksomhet.
  - Øvrige forhold som fremkommer i anbefalingene fra KS Eierforum.

## Vedlegg

Vedlegg 1 – Dokumentliste

Vedlegg 2 – Høringssvar fra selskapet og eierne

### **Vedlegg 1 – Dokumentliste om selskapet mottatt fra eiere, styreleder og daglig leder:**

#### Eiere:

Eierskapsmelding fra Alta kommune

Egenerklæring fra 2 representanter

#### Styret:

Egenerklæring fra styreleder

#### Selskapet v/daglig leder:

- Selskapsavtalen og Eieravtalen
- Instruks for daglig leder og styret
- Retningslinjer for valgkomitè
- Oversikt over basis oppgaver- lovpålagte oppgaver
- Møteutskrift og innkallinger for representantskapet i perioden 2013-2014
- Møteutskrifter for styret i perioden 2013-2014
- Årsregnskap og Årsmelding samt revisors beretning for 2013-2014
- Spørreskjema-/kontrollskjema daglig leder
- Strategiplan 2014-2020
- Etske retningslinjer 2014
- Varslingsplakat og rutiner for intern varsling
- Vedtak angående behandling av selskapsavtalen i eierkommunene

## Vedlegg 2 – Hørings svar fra selskapet og eierne



KUSEK IKS  
Sjøgata 25  
Postboks 95

9615 Hammerfest

KUSEK IKS	
Mottatt	09.09.15
Reg.nr.:	345
Saksbeh.:	KOTW
	3/4-021
8	6

Amtmannsnesveien 101  
Postboks 2220  
9508 ALTA  
Telefon 78 44 47 50, Fax 78 44 47 51  
Org. nr. 977079403  
e.mail: [firmapost@vefas.no](mailto:firmapost@vefas.no)  
[www.vefas.no](http://www.vefas.no)

31.08.2015

### Uttalelse på rapport – selskapskontroll utført av KUSEK

Viser til oversendt rapport.

#### Selskapets kommentar

- Rapporten med sine anbefalinger tas til etterretning.

Vennlig hilsen

**Sign**  
Jens-Petter Mathisen  
styreleder

  
Jørgen Masvik  
Adm.dir

F:\Vefas IKS\Arkiv\216 Revisjon\KUSEK svar på rapport 1.doc



Vest-Finnmark Avfallselskap IKS

Amtmannsnesveien 101

Postboks 2220

9508 ALTA

Telefon 78 44 47 50, Fax 78 44 47 51

Org. nr. 977079403

e.mail: [firmapost@vefas.no](mailto:firmapost@vefas.no)

[www.vefas.no](http://www.vefas.no)

Kontrollutvalgssekretariatet i Vest-Finnmark IKS

Sjøgata 25

9615 Hammerfest

Deres ref. Journr. 2015/8-1

Vår ref.

Dato: 18.03.2016

## Rapport – Selskapskontroll ved Vest-Finnmark Avfallselskap VEFAS IKS - høring

### Innledning

Representantskapsmøte har i møte 12.11.2015 under sak 21/15 Selskapskontroll – eierrepresentantenes uttalelse, vedtatt følgende;

*“Det nedsettes en arbeidsgruppe bestående av en representant fra hver eierkommune med styreleder som sekretær. Eierkommunene må melde inn sin deltaker innen tirsdag 17.11.15. Sekretær innkaller til møte.”*

Arbeidsgruppen har på vegne av eierkommunene utarbeidet en felles rapport med merknader/kommentarer til rapport fra Kontrollutvalgssekretariatet i Vest-Finnmark IKS:

### Feil/mangler i rapporten:

1.3 Funn. *“Kontrollør kan ikke finne dokumentasjon på at det er gjennomført eiermøte i planperioden (2013-2016) for selskapskontrollen”.*

Eiermøte ble avholdt 17. mars 2015. Neste eiermøte er vedtatt april/mai 2016.

### Merknader til Rapporten – 1.3 Funn:

**Stemmetall:** *“I selskapsavtalen fremkommer det ikke hvor mange stemmetall den enkelte representantskapsmedlem har”.*

Selskapsavtalen vil bli justert, jf merknader i pkt 1.3 Funn.

**Eieravtalen 4.1.1** *“Representantskap er beslutningsdyktig når mer enn halvparten av medlemmene er tilstede”.*

Selskapsavtalen vil bli justert i henhold til IKS loven § 9 – *“Representantskapet er beslutningsdyktig når minst halvparten av medlemmene er tilstede og disse representerer minst to tredjedeler av stemmene”.*

**Eieravtalen 4.1.2** *“Selskapet har ikke utarbeidet Økonomireglement for virksomheten”.*

Styret har igangsatt utarbeidelse av Økonomireglement for selskapet, jf. Styresak 52/15 og Eieravtalen pkt. 5. Økonomiske forhold.

### 1.3 Felles for kommunene:

- **Det mangler faste rutiner.** Representantskapet er av en annen oppfatning vedr. faste rutiner mellom kommunene og selskapet. Alle selskapets møter, herunder innkalling og protokoller sendes kommunene ved ordfører, rådmenn og medlemmer av representantskapet. I tillegg avholdes uformelle møter mellom adm. dir og kommunene. Styret legger sine møter til eierkommunene. I denne forbindelse avholdes det møter mellom kommunens ledelse og styret.
- **Spesielle fullmakter** – dette ligger hos den enkelte eierkommune.
- **Obligatoriske kurs/eierskapsseminarer for folkevalgte.** Alle eierkommuner har en generell opplæring til sine folkevalgte
- **Eierskapsmelding.** Alta kommune har utarbeidet eierskapsmelding. De andre har det ikke.
- **Tre av eierkommunene har lavt oppmøte (representantskapsmøte).** I planperioden er det avholdt 7 representantskapsmøte (9 representanter). I et møte deltok 9 rep. I to møter deltok 8 av 9 rep. I to møter deltok 7 av 9 rep og i to møter deltok 6 av 9 rep.

### 1.3 Selskapet:

- Selskapet har ikke tegnet styreansvarsforsikring.  
Sak 78/15 – Styret vedtok å utsette saken til 2016.
- Strategiplan ble vedtatt i styret 20.mars 2014, jf. Sak 33/14.  
Styret vil på repskapsmøte i april 2016 legge fram forslag på til ny strategiplan/organisering av selskapet for periode 2016-2020.

### Politisk behandling:

De enkelte kommunestyrene vil behandle rapporten særskilt. Eventuelle vedtak i kommunestyrene vil bli fulgt opp.

Alta 18.03.2016

Ole Steinar Østlyngen  
Alta Kommune

Stein Thomassen  
Loppa Kommune

Lars Hustad  
Hasvik Kommune

Johan Vasara  
Kautokeino Kommune

Jens-Petter Mathisen  
Styreleder Vefas IKS (sekretær).

Har ingen kommentarer til rapporten. Arbeidet med eierskapsmelding er igangsatt og vil bli fremlagt for politisk behandling høst 2016.



Med vennlig hilsen  
Marion Høgmo  
Rådmann

#### LOPPA KOMMUNE

Parkveien 1-3, 9550 Øksfjord  
Tlf: +78 45 30 02 /91732211  
Fax. +47 78 45 30 11

epost: [marion.hogmo@loppa.kommune.no](mailto:marion.hogmo@loppa.kommune.no)

<http://www.loppa.kommune.no>

Følg oss på

[Dra på Lopp havet – et hav av muligheter](#)

Rådmannen i Alta kommune har lest «Rapport – Selskapskontroll ved Vest-Finnmark Avfallsselskap VEFAS IKS»

Rådmannen har følgende kommentarer:

- Alta kommune har utarbeidet Eierskapsmelding, som sist ble behandlet i Kommunestyret 20. oktober 2014. Det vil bli ny behandling høsten 2016. I eierskapsmeldingen fremgår det at Alta kommunes forventninger til selskapet er følgende – «At Vefas IKS drives i tråd med selskapets formål, samt at Vefas IKS drives ihht retningslinjene for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester».
- Kommunikasjonen med selskapet har blitt merkbart bedre de siste 2 årene. Det er gjennomført 2 eiermøter, samt at rådmannen har hatt god løpende dialog med daglig leder.
- Rådmann og ordfører får tilsendt innkalling og protokoller fra styremøter og møter i representantskapet. Disse viderefremmes internt i kommunen. For fremtiden bør protokoller fra representantskapsmøtene forelegges Kommunestyret.
- Alta kommune er representert i styret med økonomikompetanse. Dette anses som en stor fordel. Selskapet forvalter store økonomiske ressurser, som medfører en økonomisk risiko for kommunen.
- Rådmannen er enig i at kommunikasjonen mellom kommunens medlemmer i representantskapet og kommunestyret kan bli bedre. Det er viktig at Kommunestyret gir styringssignaler til medlemmene.
- Alta kommune har gjennomført opplæring for folkevalgte som sitter i styret og representantskap, og ny opplæring vil bli gitt 10. oktober 2016

Med vennlig hilsen

---

**Bjørn Atle Hansen**  
Rådmann

#### Alta kommune



Postadresse: Postboks 1403, 9506 Alta  
Telefon: +47 78 45 53 06  
Mobil: +47 957 65 212  
E-post: [bjha@alta.kommune.no](mailto:bjha@alta.kommune.no)  
Hjemmeside: [www.alta.kommune.no](http://www.alta.kommune.no)

Rådmannen i Hasvik:  
jeg har ikke  
bemerkninger til  
rapporten.

Mvh.

**Erik Arnesen**  
**Rådmann**